

ker se jim ne zdi vredno svojih knjig pošiljati raznim uredništvom slovenskih časopisov, nego zmotno mislijo, da je vsak urednik dolžan knjigo ne samo kupiti, ampak tudi priporočati. Drugod ljudje bolje vedó kaj se spodobi. Ured.)

S. R.

Jurčičev roman „Doktor Zober“ priobčtuje v češkem prevodu leposlovnih list „Ruch“; njegov roman „Ivan Erazem Tatenbach“ pa v nemškem prevodu „Südsteierische Post“ v Mariboru.

Preširnova ljudomilost. Leta 1848. imel je dr. Fr. Preširen za pisarja sina svojega pokojnega prijatelja Andreja Smoleta. Mladeniča so zadela vojaška leta in moral je v Ljubljano k naboru. Pri „Virantu“ so ga potrdili. Ko Preširen to zve, zasvetile so se mu solzé v očeh in takoj ga je hotel odkupiti. „Osemsto goldinarjev imam k sreči ravno pri sebi, dajte mi mladeniča nazaj!“ Toda žalibog, da se tistega leta ni noben odkup dovolil in se torej tudi Preširnu prošnja ni mogla izpolniti. Toliko je pa vender le preprosil, da so mladeniču cel mesec dnij dopusta dali.

„Slovenec“, XI, št. 147.

Pričetki avstrijske obrtnosti in trgovine za cesarja Karola VI. Prof. dr. Fr. Martin Mayer v Gradcu je pred nekoliko meseci dal na svetlo knjigo: „die Anfänge des Handels und der Industrie in Oesterreich und die orientalische Compagnie. Innsbruck, 1882, 8, 134“; cena 1 gld. — na katero s temi vrsticami obračam pozornost čestitih čitateljev; kajti vredna je naše pozornosti v polni meri in vsak prijatelj domače zgodovine, kakor tudi obrtnega in trgovinskega razvoja naše dežele in naše države jo bode čital z največjim zanimanjem. Građivo svoji knjigi je prof. Mayer dobil v muzealnem arhivu v Ljubljani. Tam se namreč nahajajo natančni prepisi sejnih zapisnikov dvorne kamore, katere je za Karola VI. oskrbel Ljubljčan Fr. pl. Reigersfeld. Ta mož je bil jako omikan, podjeten, bistroumen in v trgovinskih stvareh izredno zveden; zato mu je vlada izročala imenitne posle v prospeh domače obrtnosti in domače trgovine; tako je bil na pr. l. 1723. s tremi avstrijskimi ladjami in z domačim blagom poslan v Lizabon, da bi osnoval trgovinsko zvezo med Trstom in Portugalskim; l. 1731. je bil drugi asistent v Trstu v prospeh domače trgovine osnovanega oblastva „Intendenza litorale“ itd. O vseh svojih poslanstvih, izkušnjah in opazovanjih je pisal Reigersfeld točen dnevnik ter prepisaval uradne spise in načrte o trgovinskih stvareh. In to građivo je porabil prof. Mayer za svojo knjigo, katera je skoz in skoz oprta na vire, do zdaj nepoznane; za to knjiga ni samo v obče zanimiva, ampak prinaša tudi veliko novih podatkov, katerih ne čitamo v nobeni zgodovini avstrijski. Tu je prvič natančno opisana zgodovina „orientalske družbe dunajske“ („orientalische Compagnie“), katere ni zamenjavati z vzhodnoindiško trgovinsko družbo, ki se je za Karola VI. osnovala v Ostendi v Belgiji. Opisani so tu avstrijske vlade in omenjene družbe napori, da bi se povzdignila domača industrija in da bi se odprli pomorski potje domači trgovini v jutrove in zapadne dežele. Razkrite so tu vse spletké in razloženi vsi zadržki, katere so avstrijski trgovini delali dobička željni domači trgovci, občna nevednost prebivalstva, razni deželni stanovi in tuje države, osobito Benetke. O razvoji Reke in Trsta, ki sta bila l. 1719. proglašena za svobodni pristanišči, priobčtuje knjiga zanimive nove podatke, ravno tako o tedanjih mitnicah in cestah; državna cesta z Dunaja v Trst

n. pr. l. 1730. še ni bila do celega narejena; pri Celji čez Savinjo ni bilo mostu, med Celjem in Vranjskim pa nobene ceste; slaba je bila cesta med Vranjskim in Ljubljano; v Ljubljani je poštar, kakor pravi neko poročilo, silil popotnike „anstatt die selben zu Lande mit Postpferden per Oberlaibach zu befördern, auf das Wasser Lublanza zu sitzen, wo man dem Postmeister sein Postgeld, er davon aber mit einigem Profit den Schifflohn bezahlt;“ tudi blago se je iz Ljubljane na Vrhniko prevažalo po Ljubljanici ter s prekladanjem zamudilo po 5—6 ur, v tem, ko so šli vozniki s praznimi vozovi iz Ljubljane na Vrhniko; nalagatelji so bili nerodni ter so poškodovali mnogo blaga. Težavna je bila tudi cesta med Vrhniko in Planino; kadar je Unec narastel, morali so ljudi, blago in vozove voziti 500 korakov daleč v malih čolnih čez vodo. Ob veliki cesti ni bilo nikjer skladišč in podstrešja, kjer bi bili mogli vozniki ostajati z naloženimi vozovi; ako se je pri vozu kaj potrlo, ležalo je blago po več tednov poleg ceste; v Planini je bila pač precej dobra krčma, a od Planine notri do Trsta ni bilo nobene več, tako da vozniki niso mogli dobivati ne prenočišča, ne kruha, ne vode, ne sena, ne ovsaj; tu ni bilo ne kovača, ne jermenarja, ne kolarja. Popotnike, namenjene v Reko, jemala je pošta samo do Planine, in popotnike, namenjene v Trst, samo do Razdrtega; potem glej vsak sam, kako prideš dalje. Poročilo pravi, da bi se morala vsaj še v Trnovem proti Reki in na Divači proti Trstu osnovati poštna postaja; da bi se morali ob cesti po 2 milj vsaksebi vodnjaki skopati ter rokodelci prisiliti, da se naselijo ob cesti, graščine pa po vaseh ob cesti odpreti krčme. A dasi je bila velika cesta tako slaba, bilo je na njej vse polno mitnic in to državnih, deželnih in privatnih. Voz s 40 centi blaga je moral med Trstom in Dunajem samo cestarine in brodarine plačati nad 20 gld. Stalni popotni voz med Dunajem in Trstom se je začel voziti meseca novembra 1730. leta. Z Dunaja je odhajal ob četrtek ter do Trsta potreboval po leti 9, po zimi po 10 dnej. Vsak popotnik je od Dunaja do Trsta plačal po 10 gld. za svojo osobo in po 3 gld. od vsakega centa prtljage. — Pa nečem knjige dalje izpisavati. Za gaslo si je prof. Mayer izbral besede Hörnigkove: „Ich schliesse dieses Werk und verhoffe daran geleistet zu haben, was einem ehrliebenden, mit Herzen, Mund und Hand gut österreichisch-Gesinnten zu leisten gebühren wolle“. Kdor bode knjigo čital, preveri se gotovo, kako resnično je prof. Mayer s svojim lepim delom izpolnil te besede. L.

„Matica Hrvatska“ imela je svojo glavno skupščino, na kateri se je presojevalo društveno delovanje za leto 1882. ter govorilo o nekaterih osnovah za prihodnje. V uvodnem govoru je presv. g. prvosednik Kukuljević omenil velikih borb in nadlog, ki so jih Hrvatje zadnjih štirideset let trpeli za narodni svoj obstanek ter dobro poudaril, da je ravno narodna knjiga največ pripomogla, da so Hrvatje premagali vse ovire ter jeli veselo stopati za drugimi omikanimi narodi. Od vseh plodov, kar jih je doslej obrodila „Matica Hrvatska“, mu je Smičiklasova „Hrvatska zgodovina“ najlepši sad, kar so mu pričujoči matičarji pritrdili z navdušenimi živio-klici gospodu Smičiklasu. Mnogozaslужni blagajnik in tajnik gosp. Kostrenčić je govoril na to o matičinih knjigah za leto 1882., o katerih smo poročali že v 6. številki letošnjega „Zvona“. Čestite naše čitatelje bode torej tem bolj zanimalo to, kar „Matica Hrvatska“, spravlja na dan za tekoče leto 1883. Od poučnih knjig bodo matičarji dobili